

Pericopa VaYeṭe - „Când Rahel îl născuse pe Iosef” (Geneza 30:25) [anul 5785]

Nașterea lui Iosef este perioada în care Iacov decide să se întoarcă acasă: „Și a fost, când Rahel îl născuse [deja] pe Iosef, că Iacov i-a spus lui Lavan, dă-mi drumul să mă întorc către locul meu și la țara mea” (Geneza 30:25).

De ce a decis tocmai după nașterea lui Iosef și de ce Toraua a găsit de cuviință să ne-o împărtășească? Comentatorii discută această chestiune. Rași merge în urma înțelepților și explică că Iacov putea să se confrunte cu Esav doar când Iosef există: „După cum a prorocit profetul Obadia „Casa lui Iacov va deveni un foc, casa lui Iosef o flacăra, iar casa lui Esav va fi miriștea” (1:18). Foc fără flacăra nu poate fi stăpânit de departe, așa că după nașterea lui Iosef Iacov a crezut în Dumnezeu și a vrut să se întoarcă”.

Mulți dintre comentatorii „textuali” interpretează altfel, textual: deoarece s-au împlinit cei șapte ani de muncă pentru Rahel, iar acum Iacov nu-i datorează lui Lavan nimic. Însă dacă acceptăm această interpretare, ar fi trebuit ca Iacov să lege perioada cu terminarea celor șapte ani de muncă și nu cu nașterea lui Iosef care s-a petrecut după aceea. Legătura pe care o face Iacov cu nașterea lui Iosef și nu cu terminarea celor șapte ani de muncă, arată că aceasta i se părea cel mai important fapt.

Ca să înțelegem decizia lui Iacov de a se întoarce acasă, trebuie să analizăm cauzele plecării lui la Haran. Ambii săi părinți îi poruncesc să meargă în Haran. Prima este Rebeca, care se temea de Esav. Deoarece aceasta era cauza plecării lui la Haran, el trebuie să rămână acolo „până se va potoli furia fratelui tău împotriva ta și uită ce i-ai făcut; apoi voi trimite și te voi aduce de acolo” (Geneza 27:45). După ordinul Rebecăi, Iacov se va putea întoarce din Haran după ce furia lui Esav va trece și el se va comporta ca unul care uitase ce i-a făcut Iacov cu binecuvântările. Atunci ea va trimite pe cineva, fiindcă Iacov nu poate ști acolo când s-a potolit Esav.

Isaac de asemenea i-a poruncit lui Iacov să meargă în Haran: „Ridică-te, mergi la Padan-Aram, la casa lui Betuel, tatăl mamei tale și ia-ți de acolo soție, dintre fiicele lui Lavan, fratele mamei tale. Și Dumnezeul Atotputernic să te binecuvânteze, să te facă roditor, să te înmulțească ... ca să moștenești țara pribegiilor tale, pe care i-a dat-o Dumnezeu lui Avraham” (Geneza 28:2-4). Iacov trebuie să fie urmașul lui Avram ca să moștenească țara. Pentru asta trebuie să-și ia o soție și calea era deja liberă după ce Avraham și-a trimis robul ca să-i aducă o soție lui Isaac din Haran. Și în chestiunea aceasta, Isaac procedează ca și tatăl său. Iacov trebuia să se întoarcă după ce va întemeia o familie.

Iacov nu pleacă la Haran din porunca Rebecăi, ci doar după ce îi poruncește Isaac. Acesta apare la sfârșitul pericopei Toldot. Rebeca îi poruncește lui Iacov să fugă în Haran, însă el nu reacționează. Atunci Rebeca disperată

apelează la Isaac, iar Isaac îi poruncește să plece în Haran și el pleacă.

Iar povestea întoarcerii lui Iacov în țară dovedește că Iacov n-o ascultă pe mama lui. Rebeca încă nu l-a chemat înapoi. Ca să vadă dacă Esav mai este furios pe el, la începutul pericopei VaYiṣlah el trimite soli la Esav să vadă dacă mai este supărat. Dacă auzea de la Rebeca, nu mai era nevoie să trimită olacii cu daruri. Poruncile ei nu sunt îndeplinite nici la plecare, nici la întoarcere.

Însă pare că și porunca lui Isaac el n-o îndeplinește complet. El găsisse o soție imediat după ce a ajuns acolo și trebuia să revină așa cum a procedat robul lui Avraham după ce a găsit-o pe Rebeca. Este adevărat că Iacov a fost obligat să lucreze 14 ani, însă el a cerut să plece doar după ce s-a născut Iosef.

Poate că Iacov și-a închipuit că pentru îndeplinirea misiunii nu este de ajuns cununia, ci doar după nașterea fiului a îndeplinit binecuvântarea de înmulțire a seminției. Acuma când are o soție și un fiu, poate să se întoarcă acasă. Mai pare că Iacov a așteptat nașterea lui Iosef, fiindcă Rahel este soția sa iubită, cea adevărată. Aceasta a fost atitudinea lui de-a lungul întregii căsătorii până la moartea Rahelei. Aceasta se remarcă în diferite versete din Tora, cea mai semnificativă fiind probabil: „Știți că doi [fii] mi-a născut soția mea” (Geneza 44:27). Marele comentator Ramban (Nahmanides) ne explică acest verset: „De la soția pe care am luat-o din voința mea mi s-au născut doar doi și i-am iubit parcă numai ei erau, iar ceilalți îmi sunt ca copiii de concubine. Căsătoria cu Lea este pentru Iacov un fel de accident, iar Rahel a fost cea cu care el a întemeiat o familie.

Această interpretare distinge plecarea la Haran cam altfel. Nu este vorba despre o evadare pripită, ci despre ridicarea drapelului de construire a temeliiilor poporului evreu în țara sa. Așa trebuie să fie și așa este de-a lungul istoriei: când poporul evreu stă în fața unei prăpăstii, își adună puterile și construiește ceva și mai măreț. Doar exemple recente: în urma groaznicului holocaust, supraviețuitorii au contribuit cel mai mult la înființarea statului Israel.

[Așa cum în urma evadării lui Iacov din fața lui Esav s-au născut cele 12 triburi și s-au consolidat temeliiile poporului evreu, așa trebuie ca noi după fiecare impas major să întemeiem ceva nou în favoarea poporului evreu.](#)

Pericopa VaYeṭe - „Și a numit locul acela Bet El” (Geneza 28:19) [anul 5784]

În Talmud, tractatul Pesahim 88:a scrie: „Rabi Elazar a spus, ce înseamnă versetul „Multe popoare se vor duce și vor spune, veniți, să ne suim la muntele Domnului, la casa Dumnezeului lui Iacov” (Isaia 2:3); de ce este scris „Dumnezeul lui Iacov” și nu „a lui Avraham sau a lui Isaac”? Deoarece nu va fi ca cea ce a spus Avraham „munte, har הַר” după cum spune „Unde se spune (până) astăzi, pe munte Domnul va fi văzut” (Geneza 22:14); și nu ca Isaac, care a spus „câmp, sade שָׂדֵה” după cum spune „Isaac a ieșit să cugete pe câmp” (Geneza 24:63); este cum

a spus Iacov care a numit-o „casă, bayit בית”, după cum scrie „Și a numit locul acela Bet El”.

Unii comentatori spun că acești termeni „munte, câmp și casă” se referă la cele trei temple: Avraham l-a numit „munte” pentru primul templu, iar analogia la munte ne spune că prezența divină (*șehina* שכונה) ne păzește din primul templu, așa cum paznicii unui oraș îl păzesc de pe crestele unui munte – o pază care este provizorie și nu pe vecie. Isaac l-a numit „câmp” pentru cel de al doilea templu, iar asemănarea la un câmp ne spune că aici este vorba despre o gardă deschisă de către *șehina*, deoarece la al doilea templu lipseau câțiva componenți care se aflau în primul templu. Iacov l-a numit „casă” pentru cel de al treilea templu (pe care îl va construi Mesia) fiindcă asemănarea la o casă ne vizează către o pază extraordinară de care se va bucura poporul evreu în viitor ca și casa care va fi cel mai păzit loc din lume.

Trebuie de menționat că cei trei patriarhi ai poporului nostru ne-au lăsat trei căi de slujire a Domnului, de „munca” rugăciunii.

Avraham Avinu, căpetenia credincioșilor, a mers din loc în loc și a publicat numele Dumnezeului său: „A chemat acolo numele Domnului, Dumnezeului lumii” (Geneza 21:33). El s-a străduit mult de tot ca să publice că Domnul este unul și Numele Său este unul. Avraham Avinu îi învață pe fiii lui că rugăciunea este un „munte” pe care trebuie cățărat pentru a-L sluji pe Dumnezeu. În Talmud, tratatul Taanit 2:a ni se spune: „Să îl slujiți cu toată inima voastră (Deuteronom 10:13) – adică care este slujirea din inimă? Aceasta este rugăciunea”.

Isaac Avinu care a fost „jertfit” pe un altar, este stâlpul slujirii. El a numit „munca” rugăciunii „câmp”. Condițiile pe câmp sunt grele: ori plouă acolo, ori soarele arde. Isaac ne învață: chiar și în asemenea condiții trebuie să-L slujim pe Domnul în întregime.

Iacov Avinu a numit „munca” rugăciunii „casă”. Iacov a spus: eu am 12 copii mici care nu sunt în stare să se urce pe un munte. Locul de rugăciune potrivit lor este o casă, sau după explicația lui Rași „un loc locuit”.

Iacov ne învață: sinagoga este casa omului. Atenție: în ebraică „sinagogă” este „bet-kneset בית כנסת”, adică „casă de adunare”. Cu alte cuvinte, ea este o „casă”. Omul este fericit să intre în casa lui fiindcă se simte acolo confortabil. Așa trebuie să-i fie și rugăciunea. Înțelepții ne învață: „Să nu faci din rugăciune o obișnuință” (Pirkei Avot 2:13), adică omul să nu se roage de parcă el a fost silit să o facă, s-o simtă de parcă ar fi o povară, ci s-o facă cu bucurie, așa cum intră el acasă, bucuros și vesel.

Într-adevăr, Iacov a numit locul rugăciunii „casă”, doar după ce Avraham l-a numit „munte” și Isaac l-a numit „câmp”. Întâi trebuie să te sui pe munte și să-ți dedici sufletul la slujbă. Doar după satisfacerea dorințelor sufletești, fiii lor pot ajunge la percepția că „Nu-i altceva decât casa lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerurilor” (Geneza 28:17).

Când noi venim să ne rugăm, trebuie s-o facem cu supunere și modestie, să ne străduim și să facem un efort prin rugăciunea noastră, dar cu toate acestea să ne bucurăm de „munca” noastră făcută Domnului. Aceste principii de bază le-am învățat de la patriarhii noștri, care ne-au întemeiat rugăciunea și au numit-o munte, câmp și casă. Iar despre ultima etapă pe care a inițiat-o Iacov, a spus regele David: „M-am bucurat când mi s-a spus, să mergem la casa lui Dumnezeu” (Psalmi 122:1).

Tema a fost inspirată dintr-o lecție prezentată de marele Rabin, Maran Mordechai Eliyahu Z”L, prim-rabin al Israelului.

Pericopa VaYeṭe - Cine au fost cei 12 fii (12 triburi) ai lui Iacob [anul 5783]

Iacob, יעקב a avut 12 băieți care au devenit cele 12 grupuri de evrei, numite triburi sau seminții, fiecare provenind din unul dintre băieți. Vom descrie pe scurt cine erau și ce au făcut aceștia.

1. Reuven - Ruben ראובן.

A fost primul născut cu soția lui Iacob, Lea - Lia. Numele lui exprimă suferința mamei lui, Lea לאה, pe de o parte și bucuria ei la nașterea lui. Iacob voia s-o ia în căsătorie doar pe Rahel, Rahela רחל, sora mai tânără a Liei. Însă tatăl lor, Lavan - Laban l-a înșelat pe Iacob și a dat-o în locul ei pe sora ei, Lia. Când i s-a născut un fiu, Lia și-a exprimat bucuria spunând „Dumnezeu a văzut necazul meu” (Geneza 29:32). Numele de Reuven vine în ebraică de la două cuvinte: *raa ben* בן ראה „a văzut un fiu”.

Îl întâlnim pe Ruben pentru prima oară în Tora când el iese pe câmp și găsește acolo mandragore și le dă mamei lui, Lia care le dă surorii ei, Rahela în schimbul unei nopți cu Iacob (Geneza 30:14-15). Mai târziu auzim că Ruben s-a culcat cu Bilha, una din soțiile tatălui. El a fost pedepsit de Iacob, tatăl său, înainte de moartea acestuia. Iacob i-a luat statutul de prim născut și conducător al tuturor și l-a dat lui Iehuda.

Ruben a avut un rol principal la vânzarea lui Iosif. Frații care-l urau pe Iosif au vrut să-l omoare, însă el i-a convins să-l arunce în groapă. Și în felul acesta să-i salveze viața. În continuare după ce Ruben a plecat frații l-au vândut pe Iosif și n-au spus adevărul tatălui lor, Iacob.

Mai târziu, Ruben a încercat să-l convingă pe tatăl lor să-l trimită pe Benjamin la ei în Egipt după dorința lui Iosif, însă Iacob nu acceptă.

2. Șim'on - Simeon שמעון.

El este al doilea născut a Liei. Numele lui reflectă sentimente asemănătoare cu cele de la Ruben: „Dumnezeu a auzit că mă urăsc” (Geneza 29:33). Șim'on de la *Șama'*, שמע a auzi.

Când Dina, sora lui a fost violată de către Șhem - Sihem Ben Hamor, el împreună cu fratele său Levi i-au păcălit pe locuitorii orașului. Ei i-au convins pe toți să se circumcidă. În a treia zi ei au atacat orașul și au omorât toți bărbații (Geneza cap.34). Iacob, înainte să moară și-a exprimat nemulțumirea pentru acest fapt.

Încă o dată îl întâlnim pe Simeon când Iosif îl ia ostatic ca să se asigure că ceilalți frați se vor întoarce din Canaan cu fratele mai mic, Benjamin (Geneza 42:33).

3. Levi לוי.

El este al treilea născut a Liei. Și numele lui reflectă bucuria Liei „De acum soțul meu se va alipi de mine” (Geneza 29:34); Levi de la verbul *liva* ליה, a acompania, a se alipi.

Levi a fost după cum am scris partenerul lui Simeon la atacul din Șhem, iar tatăl lor l-a muștră și pe el.

4. Iehuda - Iuda יהודה.

Este cel de al patrulea fiu al Liei. Când el s-a născut, mama lui a spus: „De acum îl voi lăuda (slăvi) pe Dumnezeu” (Geneza 29:35) Numele de Iehuda l-a dat de la verbul *ode* אודה sau *hoda* הודה, a slăvi, a mulțumi, de unde derivă și cuvântul „*toda*” תודה.

Iuda era un conducător printre frații lui. Prima oară când se descoperă acest caracter al lui este când el propune fraților săi ca în loc să-l omoare pe Iosif, să-l vândă medianiților și astfel să-i salveze viața (Geneza 37:27-28).

Mai târziu apare povestea căsătoriei lui, evenimentul cu nora lui, Tamar, care-i naște doi băieți gemeni, unul strămoșul regelui David (Geneza cap. 38).

Când frații au ajuns în Egipt și Iosif devenise conducătorul Egiptului (Geneza 42:6), Iuda garantează tatălui lor că-l va aduce pe Benjamin înapoi (Geneza 43:9). Mai târziu, când Iosif îl acuză pe Benjamin că a furat paharul, Iuda sare în apărarea lui (Geneza 44:16).

Iacob, înainte de moartea sa a trecut conducerea fraților și a triburilor de la Ruben la Iuda (Geneza 49:3-4, 8).

5. Dan דן.

Este primul fiu a lui Bilha בלהה, roaba Rahelei. După ani de zile în care Rahela nu a reușit să rămână însărcinată, a hotărât să acționeze ca bunica Sara și a apelat la roaba ei ca să-i fie soție bărbatului ei. Ea a stabilit și numele băiatului Dan, a judeca, fiindcă „Dumnezeu m-a judecat să am un fiu” (Geneza 30:6).

Dan nu este amintit mult în Tora, în afară de binecuvântarea tatălui lor, Iacob.

6. Naftali נפתלי.

Este cel de al doilea fiu a lui Bilha. Și numele lui a fost ales de Rahela, care a spus: „După șovăielile lui Dumnezeu m-am luptat cu sora mea și am învins-o” (Geneza 30:8). Aici apare cuvântul „*naftulim*”, נפתולים care înseamnă șovăială, îndoială. Însă comentatorii o înțeleg aici ca legătură, iar Rași spune că este rugăciune, de la „*Tefila*” תפילה.

La fel ca Dan, este amintit de Iacob la binecuvântarea băieților.

7. Gad גד.

Este primul fiu a lui Zilpa זלפה, roaba Liei. Când Lia a văzut că Rahel a dat-o pe roaba ei de soție lui Iacob, a hotărât să procedeze la fel și a dat-o pe Zilpa soție lui Iacob.

După ce ea a născut primul băiat, Lia a spus: „Ba Gad” בא גד, adică „A venit noroc” (Geneza 30:11).

Iacob în binecuvântarea lui înainte să moară a interpretat numele lui de la cuvântul „*Gdud*” גדוד, care înseamnă „*trupă militară, brigadă*” (Geneza 49:19) promițându-i că vor fi luptători aprigi. Într-adevăr, tribul Gad a fost cel mai luptător trib și așa a rămas în tradiția evreiască.

8. Așer אשר.

Este al doilea fiu a lui Zilpa. Lia i-a dat acest nume ca simbol la fericirea pe care ea a simțit când el s-a născut (Geneza 30:13). Vine de la cuvântul *oșer* אושר, fericire.

9. Isahar יששכר.

El a fost al cincilea băiat al Liei. Ruben, primul născut al Liei, găsește pe câmp mandragore și le dă mamei ei. Rahela le-a cerut sorei ei, iar Lia i le-a dat în schimbul unei nopți al Liei cu Iacob. Din această noapte s-a născut Isahar. Atunci Lia a spus: „Dumnezeu m-a răsplătit, fiindcă i-am dat-o pe roaba mea soțului meu” (Geneza 30:18).

Numele de Isahar יששכר de la cuvântul *sahar* שכר, care înseamnă „plată, răsplată, salariu”.

10. Zevulun - Zabulon זבולון.

Este cel de al șaselea fiu al Liei. Lia i-a dat numele crezând că după ce i-a născut șase copii, bărbatul ei va trece să locuiască la ea în mod permanent: „M-a înstărit Dumnezeu cu cadou bun, de data asta bărbatul meu mă va cinsti, pentru că i-am născut șase fii” (Geneza 30:20). În ebraică cuvântul „zeved” זבד înseamnă cadou, dar, iar de aici Zevulun זבולון.

Interesant că aceste cuvinte ale Liei au devenit mai târziu un ritual ținut de mulți evrei la nașterea unei fiice care se numește „Zeved HaBat” זבד הבת.

Zabulon a fost ultimul fiu al Liei. După el, Lia a mai născut o fată, Dina דינה.

În binecuvântarea lui, Iacob a spus că tribul Zabulon va sta pe malul mării, fiindcă ei vor fi comercianți.

11. Iosef - Iosif יוסף.

El este primul fiu al Rahelei. După ani de sterilitate, în sfârșit ea a rămas însărcinată și a născut un băiat pe care l-a numit Iosef, fiindcă „Dumnezeu mi-a adunat (înlăturat) rușinea” Geneza 30:23).. Ea s-a mai rugat „Dumnezeu îmi va adăuga încă un fiu” (Geneza 30:24). Iosef vine de la verbul *asaf* אסף, a aduna, a adăuga în viitor *iosif* יוסף,

Povestea vieții lui este amintită în Tora mai mult decât al oricărui alt frate. El era cel mai iubit fiu al tatălui său, însă frații lui îl urau din pricina viselor lui care spuneau că el îi va stăpâni. El a fost dus în Egipt ca sclav, băgat la închisoare pe nedrept. El a deslușit visul Faraonului și așa a devenit adjunctul Faraonului, cel mai puternic om din Egipt.

Când frații lui au ajuns în Egipt, ei nu l-au recunoscut. Iosif s-a folosit de acest lucru ca să-i învețe minte. După ce a probat loialitatea lor unul față de celălalt, el le-a descoperit cine este.

La sfârșitul cărții Geneza, Iacob coboară în Egipt la o viață liniștită sub conducerea fiului său iubit.

Iosif a avut doi băieți: Menașe - Manase, מנשה și Efraim, אפרים. După binecuvântarea lui Iacob, ei sunt adăugați la rândul triburilor.

12. Binyamin - Beniamin בנימין.

El este al doilea fiu a Rahelei, care a murit puțin timp după ce a născut. Rahela i-a dat numele de Ben-Oni בן אוני, adică „fiul tristeții mele”, însă Iacob l-a numit Benjamin (Geneza 35:18).

Despre Benjamin noi auzim când Iosif reușește să-i convingă pe frații lui să-l aducă în Egipt. Acolo cei doi frați se reîntâlnesc după ce Iosif îl învinuiește e furtul unui pahar.

Toraua ne spune înainte ca Iacov să moară, după ce îi binecuvântează: „Din toți aceștia se trag cele douăsprezece triburi ale lui Israel” (Geneza 49:28).

Pericopa VaYeṯe - Rahel și Lea [anul 5782]

Evenimentele povestite în pericopa VaYețe sunt foarte cunoscute de poporul evreu. Primul eveniment este legat de Iacov după ce acesta a furat dreptul de întâiul născut și a fost trimis la unchiul lui Lavan ca să-și găsească o soție și să se ascundă de fratele lui geamăn, Esav. Pericopa începe cu visul renumit al scării lui Iacov. În continuare este întâlnirea cu frumoasa Rahel lângă fântână. În momentul în care Iacov o vede pe Rahel, el se îndrăgostește de ea și astfel i se acordă forțe spirituale deosebite cu ajutorul cărora reușește să rostogolească piatra de pe gura fântânii. Iacov se transformă într-o clipă dintr-un păstor nomad lipsit de orice inițiativă într-un bărbat puternic și impozant. El o ajută pe Rahel să adape oile, o sărută, plânge, iar după aceea se prezintă ca Iacov, fiul lui Rebeca. El o cere pe Rahel în căsătorie de la tatăl ei, însă Lavan îl înșală și îl căsătorește cu fiica lui mai mare, Lea în schimb de șapte ani de muncă. După aceea se căsătorește și cu Rahel pentru alți șapte ani de muncă. De la cele patru soții, Lea, Rahel și slujnicele lor Bilha și Zilpa, Iacov are 13 copii. El fuge de Lavan cu toată familia lui și pericopa se termină cu împăcarea celor doi.

„Lavan avea două fiice: numele celei mari era Lea, iar numele celei mici era Rahel. „Ochii Leaei erau blânzi, însă Rahel era frumoasă la statură și frumoasă la vedere” (Geneza 29:16-17). Din acest verset reiese marea diferență între cele două surori. Despre Lea ni se spune că avea „ochi blânzi”. Este greu de înțeles despre ce este vorba. Oare avea ochi frumoși sau mai degrabă ei reflectau bunătatea ei. În comparație cu descrierea frumuseții lui Rahel în continuare, putem deduce că frumusețea nu era caracterul ei cel mai puternic. În Tanach nu găsim multe descrieri ale frumuseții. Când apare așa o descriere coplășitoare ca în versetul nostru, este clar că acest lucru joacă un rol important în continuare. Frumusețea lui Rahel îl îndemnă pe Iacov s-o ceară în căsătorie tocmai pe ea și nu pe sora ei mai mare celibatară, așa cum era obiceiul pe vremea aceea.

În pericopă, Lea pare a fi un personaj marginal. Noi nu citim despre nici un fel de relație între ea și Iacov. Singurul fapt pe care îl cunoaștem despre ea este că are ochii blânzi. În continuare se poate înțelege că partea ei puternică se află în eficacitatea ei de procreare și în eficacitatea ei de maternitate. Aceste caractere erau decisive pentru o femeie în perioada biblică. O femeie stearpă nu folosea la nimic bun pentru un bărbat, iar el după câțiva ani nereușiți, o putea goni și lua o altă femeie. O femeie stearpă coboară rapid pe scările societății jos de tot.

Fertilitatea lui Lea nu era naturală. Hakadoș Baruch Hu intervine în desfășurarea evenimentelor în favoarea Leei: „Domnul a văzut că ea era disprețuită și i-a deschis pântecele. Rahel însă era stearpă” (Geneza 29:31). Domnul îi face lui Lea un *hesed*, o grație și îi schimbă poziția ei socială și familiară datorită fertilității ei. Rahel, privind această fertilitate, se plânge lui Iacov că ei nu au copii, ba chiar amenință cu moartea. Ea îi spune: „Dă-mi fii, iar de nu, mor!” (Geneza 30:1). El îi răspunde cu nonșalanță fără să-și asume nici o responsabilitate: „Oare sunt eu în locul lui Adonai, care a oprit la tine rodul pântecelui?” (Geneza 30:2) lăsând-o singură cu sentimentele ei. Lui nu-i lipsește nimic: are o soție pe care o iubește și cu care poate fi în fiecare noapte și mai are o a doua soție fertilă care îi naște băieți. El nu trebuie să aleagă una dintre ele, fiindcă are tot ce-și poate dori: este bogat, are o familie mare și frumoasă.

Noi putem privi aceste evenimente și acest comportament și prin altă prismă, privind viața lor din punct de vedere istoric. Când soția lui iubită moare pe drum spre casă după ce îi naște un al doilea fiu, el o înmormântează acolo pe loc, lângă Bet Lehem, singură și nu în mormântul familiei din Hevron pe care îl cumpărase bunicul, Avraham și

unde se află bunicii și părinții. Pe de altă parte, pe Lea care era mai puțin iubită o înmormântează la mormântul familiei, iar el va fi înmormântat lângă ea. Cu toate acestea, Rahel este cea socotită de popor ca mama poporului până astăzi. Profetul Ieremia spune: „Un glas s-a auzit în Rama, jale și plângeri amare. Rahel, plângându-și fiii, refuză să fie consolată pentru fiii ei, pentru că nu mai sunt” (Ieremia 31:15).

Rahel, singura dintre patriarhi care nu este înmormântată la mormântul familiei din Hevron, a devenit simbolul mamei poporului evreu, numită Rahel *imenu* (mama noastră). Când ea își plânge fiii – poporul, Hakadoș Baruch Hu o consolează: „[Oprește-ți glasul de la plâns și ochii de la lacrimi, pentru că este o răsplătă pentru lucrarea ta și ei se vor întoarce din țara vrăjmașului. Și este speranță pentru viitorul tău și fiii tăi se vor întoarce în ținuturile lor](#)” (Ieremia 31:16-17).

Pericopa VaYeṭe - Rahel și Lea, femeia ca soție și femeia ca mamă [anul 5780]

După o tradiție foarte veche care apare în cartea "Seder Olam Raba" cap. 2 (prima carte evreiască de istoriografie din sec. 2 e.n.) [Rahel și Lea erau gemene](#). Ca și la gemenii Iacov și Esav, așa și la gemenele lui Lavan, Lea a fost numită cea mai mare și Rahel cea mai mică: "Și Lavan avea două fiice, numele celei mai mari era Lea, iar celei mai mici Rahel" (Geneza 29:16). Iacov când a vorbit cu Lavan i-a spus exact pe cine dintre ele o vrea "pe Rahel, fiica ta cea mică" (Geneza 29:18).

Citind Toraua noi vedem două femei diferite de tot: una activă și cu multă inițiativă, iar cealaltă domestică și pasivă. Apariția impunătoare a lui Rahel este vizibilă din primul moment; ea este frumoasă, se învârtăște cu libertate între ciobani. După ce îl întâlnește pe Yaakov, se grăbește să-și anunțe tatăl despre o rudă care a ajuns. Iacov a iubit-o pe Rahel din primul moment (Geneza 29:18) și a ales-o ca soția lui pe toată viața. Dar lui Rahel nu i-a fost de ajuns să fie numai soția lui Iacov; ea a vrut să fie și mama copiilor lui. Când continuă cu ani buni să fie stearpă ea se luptă cu toate puterile cu situația asta și când dorința ei enormă nu se îndeplinește, ea o bagă pe sluga ei Bilha în casă ca să-i fie soție lui Iacov.

Rahel își exprimă sentimentele într-un mod explicit și scrierea care ne vorbește de obicei cu aluzii, ne spune foarte clar că ea o invidiază pe sora ei (Geneza 30:1). Invidia asta este evidentă în afacerea cu mandragorele; Rahel îi propune sorei ei ca pentru mandragorele adunate de fiul ei, Reuven, să-i predea o noapte patul ei surorii sale ca ea

să se culce cu Iacov (este clar că Iacov dormea cu Rahel și nu cu Lea). Ironia vieții! A doua oară Iacov se culcă cu Lea contra voinței sale, de data asta din pricina sorei ei, Rahel.

Cu toate acestea locul lui Rahel ca fiind cea mai apropiată de Yaakov nu se schimbă. Când le cheamă pe cele două soții să se consulte cu ele, numele lui Rahel apare primul "Atunci Iacov a trimis să le cheme pe Rahel și pe Lea" (Geneza 31:4) și la fel "Atunci Rahel și Lea au răspuns" (Geneza 31:14). Iacov a avut grijă ca înaintea întâlnirii cu Esav "să pună pe Rahel și pe Iosef în urma tuturor" (Geneza 33:2) ca să fie păzite. În concluzie o soție iubită, foarte activă și independentă.

Lea, spre deosebire de ea, apare în total ca o mamă. Ea ascunde frumusețea ei ca femeie după un voal și tot ceea ce se vedea erau ochii "Blânzi" (Geneza 29:17). Din păcate toate traducerile în română nu sunt juste. Cuvântul ebraic "rach" רַח folosit aici înseamnă moale, adică ochi moi, blânzi. Midrașul are două explicații. Unii comentează ca "ochi triști", iar alții înțeleg "ochi frumoși", fiindcă conjuncția ve aici nu înseamnă *dar* sau *în timp ce* cum este tradus în română, ci *și*, sensul de bază a cuvântului. Și în Targum Onkelos apare "ochi frumoși". Adică ambele fete erau frumoase. Lea suferă fără încetare din cauza iubirii mari a lui Iacov pe Rahel, spunându-i "Nu-i destul că mi-ai luat soțul de vrei acum să iei și mandragorele fiului meu" (Geneza 30:15). Ea are speranța ca prin copii pe care i-a născut să se întărească legătura cu Iacov. Toate gândurile ei se duc spre Iacov și asta se reflectă și în numele date fiilor ei (despre care nu vom vorbi de data asta). Ceea ce este evident că ea rămâne pasivă din momentul în care tatăl ei a dat-o lui Iacov ("a luat-o pe fiica sa Lea, a adus-o la el", Geneza 29:23) și până în clipa morții. Chiar și când Lea este cum ar fi, activă dând-o pe sluga ei Zilpa soție lui Iacov, ea o face în urma inițiativei lui Rahel de a da-o pe Bilha.

Și iată că în cursul vremii, cele două personaje și-au schimbat statutul în conștiința poporului: Rahel a devenit "mama fiilor (lui Israel)" iar Lea a devenit soția lui Iacov.

Profetul Ieremia scrie despre Rahel care își plânge fii pe drumul spre Ierusalaim (Ieremia 31:14-16):

Așa a spus Adonai: Un glas se aude în Rama, bocet și plâns amar, Rahel își plânge fii, refuză să se consoleze pe fii fiindcă nu mai sunt. Așa a spus Adonai: Abține-ți glasul din plâns și ochii din lacrimi, căci există o răsplată pentru munca ta, zice Adonai, și fii se vor întoarce din țara dușmanului. Există o speranță pentru viitorul tău, zice Adonai, și fii se vor întoarce în teritoriul lor.

Așa că noi putem înțelege că femeia care era iubită toată viața de Iacov, dar era sterilă, [Rahel, a devenit în conștiința poporului mama poporului Israel](#), și cuvântul *fii* בנים *banim* se repetă de trei ori în această profeție fiind un cuvânt cheie în tot paragraful. Sunt multe legende despre poporul evreu ieșind în exil implorându-se la Rahel să-i ajute să se elibereze. Să nu uităm că Rahel este mama lui Mașiah Ben Yosef, cel care va pregăti venirea lui Mașiah Ben David care la rândul lui este din copiii lui Lea. Asta este Rahel care este înmormântată la mijlocul drumului, iar Lea este înmormântată în mormântul patriarhilor în Mearat Hamachpela în Hevron.

[Față de Rahel, Lea care are în poveștile din cartea Geneza o imagine de mamă și în fond majoritatea poporului Israel sunt copiii ei](#), este înmormântată lângă soțul ei Iacov, ca și celelalte mame, după cererea lui Iacov. Poziția ei ca soția lui Iacov a construit-o cu perseverență cu trecerea anilor.

Pericopa VaYigash - Bilha și Zilpa - roabe sau soții? [anul 5780]

Bilha și Zilpa nu au fost prea norocoase. Ele nu sunt socotite printre cele patru mame ale poporului evreu. De obicei sunt alăturate de Lea și Rahel. Însă în pericopa VaYigaș este o schimbare a atitudinii față de ele și ele apar a fi egale cu cele două mame.

Dar înainte de toate trebuie să facem o mică explicație de vocabular biblic, ca să înțelegem diferitele traduceri care se pot găsi în limba română. În ebraica biblică, sclav sau rob la masculin este *eved* עֶבֶד, iar la feminin sunt două cuvinte: *ama* אָמָה și *șifha* שִׁפְחָה. Ambele apar de multe ori în paralel cu masculinul *eved* și uneori sunt paralele între ele. Cu toate acestea mulți înțeleg cuvântul *șifha* ca fiind mai familiară, adică femeile numite așa pot deveni cu ușurință soții fără să rămână pe poziția de concubină. Printre altele ei se bazează și pe forma cuvântului, care prin adăugarea literei *מ mem* la început o transformă pe *șifha* שִׁפְחָה în *mișpaha* מִשְׁפָּחָה (se i-au în seamă numai literele fără vocale). Ei compară cu latina *famula* – roabă, față de *familia*. Eu prefer să traduc *șifha* roabă și nu slujnică, cum se traduce de obicei, fiindcă în Tanach verbul slujesc *meșaret* מֵשַׁרֵּת se referă la Kadoș Baruch Hu sau rar la Moise sau David „Și băiatul Samuel îl slujea pe Dumnezeu înaintea lui” (1Samuel. 3:1).

Noi vom analiza atitudinea față de ele în toate versetele în care ele apar. Până la pericopa noastră ele sunt tratate întotdeauna inferioare fiind numite *șifha*. Prima întâlnire cu ele este imediat după nunta dintre Iacov și Lea (pericopa Vayețe).

„Lavan i-a dat-o pe Zilpa, roaba lui, lui Lea, fiica lui ca roabă” (Geneza 29:24)

„Lavan i-a dat-o lui Rahel, fiica sa, pe Bilha roaba lui ca roabă” (Geneza 29:29)

Bilha și Zilpa sunt roabele lui Lavan, iar el le dăruiește fiicelor lui cadou de nuntă. Ele rămân în statut de roabe. După ce Lea naște copii și Rahel este tot stearpă, ea o propune pe Bilha să fie o soție suplimentară lui Iacov „Și i-a dat-o de soție pe Bilha, roaba ei” (Geneza 30:4). Poziția lui Bilha nu s-a schimbat; într-adevăr ea este soția lui Iacov, dar tot roabă este. Imediat după asta aceeași atitudine este și față de Zilpa.

Când Iacov îl întâlnește pe Esav, ele nici nu sunt numite pe nume: „Le-a pus pe roabe și pe copiii lor primii, pe Lea și pe copiii ei ultimii, iar pe Rahel și pe Iosef ultimii (de tot)” (Geneza 33:2).

Data următoare când este o considerare despre ele, este după moartea lui Rahel și oribila faptă pe care a provocat-o Ruben față de Bilha, care s-a culcat cu ea, concubina tatălui lui. Acesta a fost un act clar de sfidare. Dacă Bilha era soție cu statut întreg, cu siguranță Reuven nu îndrăznea să facă ceea ce a făcut. Într-adevăr, imediat după asta apare lista fiilor lui Iacov: „Când Israel locuia în țara aceea, Ruben s-a dus și s-a culcat cu Bilha, fiitoarea tatălui său, iar Israel a aflat. Fii lui Iacov au fost doisprezece: Fiii lui Lea, întâiul-născut al lui Iacov Ruben; și Simeon, Levi, Iuda, Isachar și Zevulun. Fiii lui Rahel, Iosef și Biniamin. Iar fiii lui Bilha, roaba lui Rahel, Dan și Naftali. Iar fiii lui Zilpa, roaba lui Lea, Gad și Așer. Aceștia sunt fiii lui Iacov care i s-au născut în Padan-Aram” (Geneza 35:22-26).

Bilha și Zilpa sunt deocamdată definite roabe față de mame, dar fiitoare față de Iacov. Însă băieții sunt cu toți fii lui Iacov. Această situație a produs clase diferite între fiii lui Iacov. Pe de o parte, fiii lui Lea, care erau mai mulți față de Iosef, singurul fiu al lui Rahel, căruia i s-a adăugat mai târziu și mititelul de Biniamin. Pe de altă parte, fiii roabelor. Această situație problematică la începutul pericopei Vayeșev: „Aceasta este istoria (urmașilor) lui Iacov. (Pe când) Iosef era de șaptesprezece ani, păstora turmele împreună cu frații săi și el se joacă/distrează împreună

cu fiii lui Bilha și cu fiii lui Zilpa, soțiile tatălui său. Iosef aducea tatălui lor zvonuri rele despre ei” (Geneza 37:2).

Iacob a înțeles probabil că este imposibil să construiască în acest fel poporul Israelului, în timp ce fiii lui, adică triburile, fiecare aparține unei alte clase sociale. Din această cauză, de acum încolo se schimbă de tot atitudinea față de Bilha și Zilpa. Numai există etichete sau grade inferioare. Este clar că Iosef nu hoinărește cu fiii lui Lea, dar pe de altă parte Bilha și Zilpa se numesc soțiile tatălui lui, egale din toate punctele de vedere.

Se pare că și fiii lui Iacob au perceput acest lucru. Doar când ei stau în fața lui Iosef, ei îi spun „Noi toți suntem fiii unui singur bărbat; noi suntem (oameni) cinstiți, robii tăi nu sunt iscoade” (Geneza 42:11). Ca dovadă Rași care ne spune clar că spiritul divin este cel care i-a călăuzit pe frați ca să-l includă în vorbele lor și pe Iosef care stătea acolo cu ei.

Încă o dovadă la necesitatea absolută a egalității între triburi o găsim tot în pericopa noastră, la sfârșit, în lista genealogică a fiilor lui Iacob care au coborât în Egipt. Cele două sunt prezentate exact ca și Lea „aceștia sunt fiii lui Zilpa ...” (Geneza 46:18) și la fel și „aceștia sunt fiii lui Bilha” (Geneza 46:25). Numai despre Rahel se spune „soția lui Iacob” (Geneza 46:19). Dar este clar că Rahel nu era într-o poziție diferită de Lea, prima soție a lui Iacob. Cea mai bună dovadă este că Lea este cea care este înmormântată lângă el în Mearat HaMachpela. HaRașar Hirș, marele înțelept din Germania sec. 19, comentează că Rahel este numită „soția lui Iacob” fiindcă ea era femeia pe care el o iubea cel mai mult și singura soție pe care el a vrut-o și a ales-o pentru el. [În ciuda acestui fapt, Lea, Zilpa și Bilha sunt soții în statut egal cu Rahel. Numai așa, prin egalitate poate fi construit poporul evreu.](#)

Acest statut de egalitate între triburi se dovedește și din lista jertfelor președinților din cartea Numeri (pericopa Naso) pe care le citim în zilele de Hanuca. În fiecare zi noi citim o jertfă a unuia din cei 12 președinți a celor 12 triburi. Toraua prelungeste și detaliază fiecare trib aparte, cu toate că ele sunt complet identice. Majoritatea înțelepților văd în repetarea acestor amănunte o evidențiere că toate triburile sunt pe un statut egal.

Pericopa VaYigaș - De ce se cuvine ca Mesia (Mașiah) să vină din seminția lui Iuda (Iehuda) [anul 5784]

După cum se știe, Mesia va veni din urmașii regelui David (atât la evrei cât și la creștini). De ce oare el va veni din seminția lui Iuda? Povestea lui ne va da răspunsul la această întrebare.

Noi învățăm pentru prima oară despre caracterul lui Iuda prin intermediul lui Iosef. Iuda, ca și frații lui, îl ura pe Iosef. Toraua ne prezintă profunzimea urii fraților față de Iosef, care ajunge la apogeu odată cu uneltirea lor împotriva lui Iosef pentru a-l omorî. Ruben a reușit să amâne complotul lor, dar nu să-l scoată din minți. Spre deosebire, Iuda a reușit să-i convingă să acționeze pe o altă cale: „Iuda le-a spus fraților săi: Care este câștigul dacă îl vom omorî pe fratele nostru și-i vom acoperi sângele? Haideți să-l vindem ișmaeliților, dar mâna noastră să nu se ridice asupra lui, căci este fratele nostru, carnea noastră. Și frații săi l-au ascultat. [Niște] negustori midianiți au trecut pe acolo; l-au scos și l-au ridicat pe Iosef din groapă și l-au vândut pe Iosef ișmaeliților pentru douăzeci de arginți; și ei l-au adus pe Iosef în Egipt”. (Geneza 37:26-28).

Iuda nu a susținut omorârea lui Iosef, dar nu avea muștrări de conștiință în legătură cu vinderea lui la sclavie cumplită, în cel mai bun caz, și cu atât mai mult în legătură cu profitul pe care-l aveau de la această vânzare. Acest fapt groaznic față de Iosef a șters orice sentiment de frăție pe care îl mai putea avea.

După vânzarea lui Iosef, viața lui Iuda s-a prăvălit din ce în ce mai jos. În primul rând, el a pierdut stima pe care frații lui o aveau față de el. După aceea s-a căsătorit cu o canaanită, un fel de căsătorie pe care Avraam o detesta. După aceea cei doi fii ai lui au murit unul după altul, iar el a refuzat să o dea pe Tamar, văduva unuia dintre ei celui de al treilea frate după obiceiul numit *yibum* יבום. După ce soția i-a murit el s-a culcat cu Tamar, nora lui, în timp ce ea s-a deghizat în prostituată și a rămas gravidă. După trei luni, când s-a aflat de sarcina ei și vecinii au învinuit-o de prostituție, Iuda a poruncit să fie condamnată la moarte, fără să știe că sarcina ei este și a lui.

Viața lui Iuda s-a deteriorat. Nu numai că el și-a vândut fratele pentru sclavie, ci a pierdut aproape tot ce avea bun și important în viață. De aici ne întoarcem la întrebarea de la început. Din ce punct de vedere Iuda este potrivit să fie patriarhul lui Mesia? Răspunsul se află în momentul în care Iuda a primit hotărârea care-i va schimba viața.

Când Tamar a fost scoasă la rug, ea i-a trimis lui Iuda zălogul pe care el îi lăsase și așa i-a dovedit că el este responsabilul pentru sarcina ei. Ea a făcut acest lucru pe o cale extrem de corectă; ea nu a anunțat în public despre ce i-a făcut Iuda, ci l-a lăsat să tacă chiar și cu prețul vieții ei.

Iuda s-a pomenit fiind în fața unei decizii uriașe – să recunoască sau nu paternitatea. Hotărâre este extrem de grea, fiindcă este clar că el va fi defăimat în momentul în care se va afla că a produs-o cu o curvă. Ne putem închipui rușinea de care va avea parte când se va afla că a lăsat-o însărcinată pe nora lui, care îl sedusese prefăcându-se că este o prostituată. Acuma viața lui a ajuns la fundul gropii.

Luând în considerare trecutul său, hotărârea trebuia să fie ușoară – să o lase pe Tamar să ardă. El era deja obișnuit să se debaraseze de rudenii, cum făcuse în cazul lui Iosef. În locul acesteia, Iuda a luat cea mai grea decizie din viața lui spunând „Are dreptate (mai multă decât mine)” (Geneza 38:26). El a recunoscut, a salvat-o pe Tamar de la rug și și-a acceptat umilirea.

În pericopa noastră promisiunea lui Iuda devine o provocare. Iosef plănuieste un vicleșug cu deținerea lui Benjamin în Egipt; oare Iuda o să-și sacrifice libertatea pentru cea a lui Benjamin? Decizia pentru Iuda era îngreunată și din cauza asemănării între Benjamin și Iosef, amândoi fiind fii lui Rahel. El era fiul iubit de Iacov.

Însă Iuda s-a contrazis cu Iosef, încercând să-și sacrifice libertatea pentru Benjamin. După aceea Iosef nu s-a mai putut reține și a dezvăluit fraților săi adevărata sa identitate. Frații s-au împăcat și familia a coborât în Egipt să fie în grija lui Iosef în anii de foamete. În Egipt s-au înmulțit, au devenit poporul evreu, aleșii lui Dumnezeu și la sfârșit s-au eliberat.

Acțiunile lui Iuda au contribuit la consolidarea poporului evreu. Schimbarea care s-a produs în firea lui a influențat nu numai soarta lui Tamar și Benjamin, ci mult mai mult decât atât. În faptele lui găsim răspuns la două întrebări puse de la începutul omenirii.

Prima chestiune se referă la întrebarea pusă de Dumnezeu lui Adam: „Ai mâncat oare din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?” (Geneza 3:11). Cu toate că Adam a recunoscut că a mâncat, el a învinovățit-o pe Hava și i-a amestecat și pe Dumnezeu: „Femeia pe care mi-ai dat-o cu mine – ea mi-a dat din pom și am mâncat” (Geneza 3:12). Atunci Domnul a întreat-o pe Hava, iar ea a răspuns ca și Adam învinovățind șarpele. Se pune întrebarea de ce oare Dumnezeu le-a pus aceste întrebări? El doar știa că ei mâncaseră. Domnul i-a întreat ca să-i încurajeze ca ei să recunoască și să facă *teșuva* תשובה (căință). Unde cei doi au eșuat, Iuda a reușit.

A doua întrebare vine de la dialogul dintre Dumnezeu și Cain, după ce acesta l-a ucis pe Abel, Domnul l-a întreat: „Unde este Abel, fratele tău?” (Geneza 4:9), răspunsul lui oribil a fost „Sunt eu oare păzitorul fratelui meu?”. Dumnezeu îi răspunde: „Ce-ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ” (Geneza 4:10). Din nou, Domnul nu avea nevoie să-i pună lui Cain această întrebare, însă El a vrut ca Cain să recunoască ce făcuse și să se căiască (*teșuva*).

Cartea Genezei se preocupă mult de conflicte între frați, în ciuda atenționării Domnului de la începutul cărții. Patriarhii au avut adeseori relații problematice între frați. Chiar și vânzarea lui Iosef a fost o chestie de familie: Ismael și Median sunt unchi de rangul doi a lui Iosef. Și relațiile între Er și Onan, fii lui Iuda, nu erau prea bune. Onan a refuzat să-i nască un copil pe numele fratelui său prin văduva Tamar.

Iuda este cel care a pus capăt acestei dinamici familiare. Prin salvarea lui Benjamin, punându-și în pericol viața, el a dovedit clar că frați se păzesc unul pe altul. Data următoare când frați apar pe scena istoriei biblice este când Dumnezeu îl alege pe Moșe să-i scoată pe evrei din Egipt și pe Aaron, fratele său mai mare să-l ajute. Aceasta, în ciuda faptului că Aaron avea toate argumentele fie invidios față de fratele său. Cei doi frați au acționat într-o armonie perfectă în spiritul impus de Iuda familiei lui Iacov și poporului evreu, cuvintele pe care el le folosește vorbind despre Benjamin: „Căci slujitorul tău și-a luat răspunderea pentru tânăr” (Geneza 44:32). Aceeași expresie este folosită de înțelepți în Talmud în dictonul „Tot Israelul sunt responsabili unul pentru celălalt” כל ישראל ערבים זה לזה.

Probabil cel mai important aspect a faptelor lui Iuda este căința pe care el o face. Patriarhii sunt descriși de obicei ca oameni perfecți, *țadikim*. Însă Iuda a făcut una din cele mai grave păcate prin vânzarea lui Iosef. Drumul lui spre căință a început odată cu decizia lui de a-și asuma responsabilitatea în cazul lui Tamar și a ajuns la vârf când a propus să se schimbe cu Benjamin ca ostatic al egiptenilor. Iuda nu mai este aceeași persoană care era când l-a vândut pe Iosef. Acuma el este cu mult mai bun. Dumnezeu a vrut să le dea și lui Adam și Cain o posibilitate să se pocăiască. Însă cine ne-a arătat cum trebuia să o facă este Iuda.

Aceste întrebări pe care le-a pus Dumnezeu lui Adam și Cain s-au petrecut cu douăzeci de generații înaintea lui Avraham. Acest lucru ne spune că asumarea responsabilității este o obligație nu numai pe umerii evreilor, ci a

Întregii omeniri. Cu toate că aici povestea este despre Iuda în context evreiesc, acest lucru este valabil tuturor oamenilor.

Faptele lui Iuda îl cruță pe Adam de păcatele lui și din pricina lor a fost alungată omenirea din Grădina Eden (rai). De asemenea ele îl cruță pe Cain de păcatele lui care erau un model la certuri între frați. De aceea Iuda este vrednic să fie părintele lui Mesia. Aici se ascunde un mesaj de speranță strălucitoare. Dumnezeu nu ne cere să fim perfecți. De fapt, ca și Iuda noi putem fi departe de perfecțiune. Însă Domnul dorește ca noi să fim responsabili pentru faptele noastre, să avem grijă de frații și surorile noastre, iar când greșim, să facem *teşuva* și să ne străduim să fim mai buni. [Povestea lui Iuda ne învață nu numai că Domnul ne lasă să facem *teşuva*, ci că prin această acțiune până și cei mai răi pot să grăbească venirea Mântuitorului.](#)

Pericopa VaYigash - Politica economică și socială a lui Iosif în Egipt [anul 5783]

După ce faraonul l-a numit pe Iosif - Iosef, el l-a însărcinat într-o misiune extrem de complexă - să conducă regatul egiptean ca să facă față celor șapte ani de foamete.

Prima acțiune pe care Iosif o face este „Apoi Iosif a ieșit dinaintea faraonului și a străbătut toată țara Egiptului” (Geneza 41:46). Primul pas pe care-l face este să iasă pe teren ca să cunoască situația în mod direct. Într-adevăr, ceea ce vede chiar cu ochii lui este că visurile faraonului se petrec pe teren. Țara este îmbelșugată și sătulă, plină din cei șapte ani de abundență cu o rezervă enormă de recolte.

Agricultorii dau cu plăcere o cincime din roadele adunate pentru depozitele guvernului pe care Iosif le gestionează. Toate aceste rezerve erau într-o cantitate atât de mare încât funcționarii care le primeau renunțau să le cântărească „fiindcă erau fără număr” (Geneza 41:49). Așa s-a pregătit țara pentru marea foamete.

În următoarea perioadă, Iosif organizează o colectare masivă națională: „El a adunat toate alimentele din cei șapte ani care au venit peste țara Egiptului și a pus alimentele în orașe ... și Iosif a strâns multe grămezi de cereale ca nisipul mării” (Geneza 41:48-49). Cu alte cuvinte a desfășurat o colectare de stat oprind în același timp colectările private. Acestea duc la speculă și la încălcarea legii. De la început, Iosif a combinat morala și educarea maselor populare cu filosofia lui economică. Cetățeni egipteni care au încercat să-și facă rezerve de alimente în mod particular, nu au reușit.

El a cumpărat toată recolta și a păzit-o ca fiind proprietatea statului. După aceea, în timpul strâmtorii, a vândut-o cetățenilor. Așa a gestionat cu o „zgârcenie” înțeleaptă. Un om economisește pe ceva ce a cumpărat pe când el sfidează lucruri pe care le-a primit.

Odată cu începutul epocii de foamete, el a făcut un program economic-social nou, care trebuia să asigure o gestionare corectă a alimentelor pe toți cei șapte ani, iar după aceea refacerea economiei de după criză.

Ca să evite colectare de alimente și panică a publicului, el a răspândit silozuri uriașe pline de alimente lângă toate orașele din Egipt.

Depozite de alimente

În multe situri din Egipt s-au găsit gropi uriașe pentru depozitarea cerealelor. Deasupra lor s-au găsit rămășițe de clădiri uriașe care erau pentru a ocroti silozurile de ploii și furtuni. Până acum s-au găsit câteva zeci de asemenea gropi din perioada lui Iosif, însă egiptologii sunt convinși că există sute de asemenea instalații.

Iosif le-a construit în așa fel, ca lângă fiecare oraș să fie un siloz din acesta uriaș. Ele erau păzite de trupe armate mari.

Invenția pașaportului și politica de imigrare

Când foametea s-a accentuat „Iosif a deschis toate grânarele” (Geneza 41:56). Nu ni se spune că a împărțit din roade poporului, ci doar că le-a vândut. Poporul, văzând toate rezervele uriașe de alimente, s-a încurajat și a păstrat o relaxare economică.

Zvonurile despre aceste rezerve alimentare uriașe din Egipt au ajuns și la urechile popoarelor din împrejur, care sufereau și ele de foamete. Mulți comercianți veneau în Egipt în convoaie lungi ca să „Mergem în Egipt ca să rămânem în viață și să nu murim” (Geneza 42:2). Aceste zvonuri au ajuns și până la urechile lui Iacob în Canaan.

„Marele furnizor” a dat dovadă de generozitate și cinste extremă. El a furnizat și necesitățile țărilor din împrejur: „Și în Egipt au venit oameni de pe tot pământul ca să cumpere alimente de la Iosif, căci foametea apăsă greu asupra întregului pământ” (Geneza 41:57). Preocuparea pentru semenii săi a cucerit culmi de neînchipuit.

Ca să polarizeze presiunea din străinătate în favoarea finanțelor Egiptului și ca să evite abuz de consum din partea persoanelor fizice și apariția unei „piețe negre”, Iosif a adoptat o serie de reguli. În „Midraș Hagadol” găsim aceste ordine: „Iosif a dat decrete: să nu intre sclavi în Egipt, să nu intre persoane cu doi măgari, măgarii să nu care recolte din loc în loc și să nu intre nimeni care nu-și semnează numele și numele tatălui și al bunicului”.

Primul ordin spune să nu intre în Egipt cineva care nu are un loc de muncă asigurat, ca nu cumva să fie o povară asupra societății.

Al doilea ordin limitează cantitățile de export. Fiecare negustor va putea cumpăra o cantitate pe care o poate căra un singur măgar.

Al treilea ordin canalizează comerțul intern ca să evite transportul recoltelor spre marile orașe în care prețurile erau mai mari decât în orașele mici.

Al patrulea ordin vorbește despre necesitatea unui „pașaport” al cărui inventator poate fi socotit Iosif. Acest ordin stabilește ca fiecare persoană care intră în Egipt să prezinte un document de identificare despre el însuși, tatăl lui și bunicul lui. În felul acesta el putea avea date precise despre numărul cumpărătorilor, numele și originea lor. Controlul asupra străinilor și a cumpărărilor făcute de ei era atât de importantă încât el a numit pe unul din fii săi, Menașe să fie șeful Departamentului de control al pașapoartelor. La biroul lui s-au adunat mii de date despre străinii care au venit în Egipt.

Reguli psihologice

Pentru populația țării Iosif a adoptat sistemul de „bonuri de pâine” împărțind fiecăruia o pâine zilnic. Chiar și cu familia sa el s-a comportat la fel: „Și Iosif le-a asigurat pâinea tatălui și fraților săi, precum și întregii case a tatălui său, după numărul copiilor” (Geneza 47:12).

Din versetul „zece frați ai lui Iosif au coborât în Egipt” (Geneza 42:3) putem învăța despre securitatea deplorabilă care stăpânea drumurile în Egipt. Benzi de tâlhari atacau pe drumuri ca să jefuiască tot ce găseau.

În general în orașe era liniște și oamenii erau mulțumiți. Cu toate acestea erau și manifestări de revoltă „Poporul a început să țipe către faraon” (Geneza 41:55). Supărarea venea din pricina porțiilor mici de pâine și hrana prea uniformă: pești din Nil, ceapă, usturoi și dovlecei. Pe de altă parte erau mulțumiți cunoscând dezastrul din țările învecinate: „Și Iosif era la putere în țară, el furniza cereale tuturor oamenilor”. (Geneza 42:6).

Nu numai comportamentul lui era exemplar, ci și viața lui personală era morală și perfectă. Poporul știa că el nu se va atinge niciodată de banii statului. După ce s-au terminat anii de foamete „Iosif aducea banii în casa faraonului” (Geneza 47:14). Iosif se impunea și peste liderii din lume pentru cinstea și perfecțiunea lui, rămânând așa în memoria colectivă.

Economie morală

O expresie care pare a fi incompatibilă și inexistentă a fost una din caracterele principale ale lui Iosif.

Un exemplu mai simplu a fost când s-au terminat și banii oamenilor cu care ei cumpărau alimentele de la stat și au fost nevoiți să-și vândă pământurile. Iosif le-a cumpărat, dar pe oameni nu i-a lăsat de izbeliște ci a avut grijă ca ei să rămână împreună în orașele la care i-a transferat, fiindcă neavând pământ nu aveau ce face la sat. El a avut grijă ca prețurile să nu crească și să rămână la nivelul lor anterior. În felul acesta el a evitat o dezmembrare a societății care putea aduce la corupție, desfrânare și la urmă anarhie.

Egiptul a ieșit din această criză majoră mai puternică decât înainte datorită unui tânăr străin, evreu care a fost adus în Egipt ca rob și a condus țara cu înțelepciune, forță, demnitate și morală.

Pericopa Vayigaș - Serah Bat Așer - o femeie minunată și foarte deșteaptă [anul 5779]

Pe lista evreilor care au coborât în Egipt se ascunde și un nume rar în Tora: Serah, fata lui Așer: *Și fiii lui Așer Imna și Ișva și Ișvi și Bria și Serah sora lor...* (Genesis 46, 17).

Cine a fost fata asta? [Răspunsul îl avem din Midrașim care ne spun că era o femeie foarte înțeleaptă la care și cei mai importanți oameni veneau să-i ceară sfatul.](#) Cea mai cunoscută poveste este aceea despre frații săi, care, după ce au aflat că Iosef trăiește, le-a fost frică să-i spună lui Yaakov, pentru ca vestea neașteptată să nu-i facă rău. Ei s-au sfătuit între ei și au hotărât s-o roage pe nepoata lui Iacov, Serah, care va găsi o cale înțeleaptă de a afla. În Midraș Hagadol este scris că ea a așteptat până când Iacov a început să se roage și atunci a stat în fața lui și i-a spus în rime: Iosef e în Mițraim (Egipt) are doi copii Manase și Efraim. Când Iacov a auzit asta și a văzut vițeii pe care i-a trimis Iosef a înțeles că el trăiește.

Despre asta ne spune și Ionatan Ben Uziel la traducerea lui a Tora: "Pentru meritul că i-a adus lui Iacov vestea bună a intrat vie în Gan Eden". În Sefer Haimașar este o descriere mai plastică, că ea s-a acompaniat la vioară când i-a spus toate acestea, iar Yaakov a binecuvântat-o, asigurând-o că va trăi o veșnicie.

Vom mai aminti aici pe scurt câteva fapte legate de această personalitate excepțională. A doua oară când este amintită este mult mai târziu, când Moise și Aaron au venit în fața poporului spunând că sunt trimișii lui Hakadoș Baruch Hu. Bătrânii Israelului n-au știut dacă să-i creadă. În două Midrașim (Tanhuma și Șmot Raba) ne este povestit că au chemat-o pe Serah, care știa de la tatăl ei, Așer, care, la rândul său știa de la tatăl lui Iacov, taina eliberării. Când i-a auzit rostind אתכם פקדתי פקוד (Pakod Pakadti ethem), adică "v-am observat, am luat aminte de voi", a știut că ei sunt trimișii adevărați.

Încă un secret pe care îl știa doar Serah era locul unde este îngropat sicriul lui Iosef, care pusese pe frații lui să jure că, atunci când va veni eliberarea și vor pleca din Egipt vor lua sicriul cu ei. În momentele dinaintea ieșirii din Egipt Moise a tot căutat fără succes. Fără sicriul lui nu puteau ieși. Singura care a rămas în viață din generația aceea era Serah. În Talmud Bavli, tractatul Sota 13a scrie: "S-a dus Moise la ea și i-a spus: Ști unde este Iosef îngropat? I-a spus: Un sicriu din metal au făcut în Egipt și l-au pus în Nil pentru ca apa lui să fie binecuvântată." Așa a putut Moise să împlinească jurământul antic.

După tradiția evreiască, Serah a avut o viață foarte lungă, de sute de ani. O întâlnim din nou cu mult mai târziu într-o poveste de pe vremea regelui David din cartea 2Samuel, capitolul 20. Povestea este despre o revoltă contra regelui condusă de un oarecare Șeva Ben Bichri. Armata îi urmărește, iar el se refugiază într-un oraș numit Avela. Comandantul armatei, Ioav Ben Țruia, asediază orașul. Atunci, după cum este adevărit în Tanach, o femeie deșteaptă, negociază cu el ca să nu omoare tot orașul ci numai pe cel care e vinovat. Până la urmă Ioav se învoiește. Midraș Yalkut Șimoni ne spune că femeia cea deșteaptă era Serah.

[Și mai sunt și alte povești despre Serah, pe care le vom povesti altă dată.](#)

Pericopa Vayișlah - „Cazul Dina” [anul 5780]

Dina a fost fiica lui Iacov și Lea, a șaptea născută după o serie spectaculoasă de șase băieți. Povestea ei este descrisă în Geneza, capitolul 34, fiind intitulată de obicei de majoritatea comentatorilor - "Parașat Dina", în traducere: "Cazul Dina". Povestea este descrisă integral în patru versete (1-4):

Dina, fiica Leei, pe care aceasta i-o născuse lui Iacov, a ieșit să vadă fiicele țării. Șchem Ben, fiul lui Hamor, hivitul, președintele țării, a văzut-o, a luat-o, s-a culcat cu ea și a chinuit-o. Și sufletul lui s-a lipit de Dina, fiica lui Iacov, s-a îndrăgostit de fată și i-a vorbit inimii ei. Și Șchem i-a spus lui Hamor, tatăl lui: Ia-mi-o pe tânăra asta de soție !

Tanachul descrie faptul că violul a survenit imediat după momentul ieșirii Dinei pentru ca "să vadă fiicele țării". Înțelepții consideră că această ieșire a lui Dina dezvăluie o lipsă de modestie din partea ei. Rași spune: "Fiica lui Lea și nu fiica lui Yaakov. Din cauza ieșirii ei s-a numit fiica Leei". O altă variantă ne aduce midrașul "Pirkei deRabi Eliezer" care se referă la un verset din Amos, în care este povestit cum Șchem Ben Hamor a convins-o pe Dina să iasă cu el, ca să se culce cu ea:

"Intră în casă, se sprijină cu mâna de perete, dar îl mușcă un șarpe" (Amos 5:19). Midrașul explică că atunci când a venit Iacov în țara Canaan pe tărâmurile lui, l-a mușcat un șarpe. Și cine era acest șarpe? Era Șchem Ben Hamor. Dina stătea acasă în cortul ei și nu ieșea. Ce a făcut Șchem Ben Hamor? A adus fete să se joace și să bată în tobe. Dina a ieșit să vadă fetele țării jucându-se. A dezbrăcat-o și s-a culcat cu ea, a rămas însărcinată și a născut-o pe Asnat.

Mai sunt și alte midrașim cu alte variante. Este interesant că, din cele patru versete, numai unul vorbește despre viol. Celelalte trei versete încearcă să descopere anumite semnificații speciale ale noțiunii „viol”. Astfel, avem aici trei verbe unul după altul care intră în discuție: Rași le explică: "s-a culcat cu ea - cum era obișnuită, a chinuit-o - cum nu era obișnuită". Even Ezra nu este de acord și spune "a chinuit-o, fiindcă era virgină", adică așa era obișnuit la virgine. Ramban (Nahmanides) are o altă explicați, potrivit căreia ["orice act de viol se numește chin"](#).

Ceea ce este mai interesant și este esența acestui caz, este atitudinea familiei, a lui Iacov și a fraților ei. Când Iacov a auzit despre cele întâmplate a tăcut. Nu la fel au făcut băieții lui: "Fiii lui s-au întors de pe câmp când au auzit și s-au întristat oamenii și s-au mâniat foarte tare, că a făcut o infamie în Israel culcându-se cu fiica lui Iacov, deși așa ceva nu trebuie să se întâmple" (Geneza 34:7). Atunci Șchem Ben Hamor și tatăl lui au apelat la fiii lui Iacov și au cerut-o pe Dina soție Șchem. , promițându-le să-i răsplătească. Numai că fiii lui Iacov i-au păcălit pe toți cerându-le să se circumcizeze și așa i-au slăbit. A treia zi, atunci când durerile erau mari, iar ei erau slăbiți, Șim'on și Levi i-au măcelărit, au prăduit orașul și au recuperat-o pe Dina, sora lor. Din versetul 26 : "Au luat-o pe Dina din casa lui Șchem" învață Midraș Bereșit Raba, cap. 80, deplângând faptul că Dina nu s-ar fi despărțit cu ușurință de Șchem. "Rabi Yodan spune: au tras-o cu forța pe jos și au ieșit". Rab Hona spune: "Cine s-a culcat cu

un necircumcis se desparte greu de el". Iar cei doi frați vor fi pedepsiți crunt mai târziu, când triburile născute din ei nu vor avea teritorii. Șim'on se va încadra în teritoriul lui Yehuda, iar Levi va sluji în Templu.

Foarte multe întrebări se pun în ce privește pasivitatea lui Dina și în special tăcerea ei. Pe tot parcursul desfășurării evenimentelor ea nu vorbește și nu reacționează. Singurul act pe care îl comite este să iasă din cortul ei. Ramban (Nahmanides): Dina n-a vrut să se căsătorească cu Șchem Ben Hamor și din cauza aceasta țipa și plângea în casă tot timpul. Din cauza asta Șchem Ben Hamor l-a implorat pe Iacov să i-o dea pe Dina ca soție. Tăcerea ei este interpretată ca un semn de refuz de a se mărita cu el. Mai mult decât atât. Tăcerea ei este un semnal de revoltă față de nedreptatea care i s-a făcut.

Numele Dinei apare în tot capitolul o singură dată la început. În rest ea este amintită ca "fica" ילדה, "tânăra" נערה, "fata" בת. Numele astea exprimă indirect atitudinea vorbitorului în fața lui Dina. Astfel, Iacov o vede ca fiind fiica lui numai când aude despre viol. Reputația lui e mai importantă decât fiica lui ! Spre deosebire de el, fiii lui o cheamă pe Dina "sora noastră" אחותנו, și chiar "fiica noastră" בתנו. Fiii lui Iacov au apărut-o pe sora lor, făcând ceea ce tatăl lor trebuia să facă și încercând să apere numele familiei. Șchem, a treia latură a triumphiului din această poveste o numește pe Dina "fată" נערה și asta ne arată că o iubea mult de tot. El înregistrează, deci, pe parcursul desfășurării evenimentelor o metamorfoză greu de anticipat: de la o atitudine violentă de violator și chinuitor, la o iubire mare pe care o arată.

Nu mai auzim de Dina în continuarea vieții ei decât când ea apare pe lista celor care au coborât în Egipt în Geneza 46:15. Asta este singura ei apariție în Tora după viol. Dar midrașul ne dă multe alte detalii. După una dintre tradiții, ea s-a măritat cu Simeon, fratele ei și l-a născut pe Saul Ben HaCnaanit (fiul Canaanitei). După un alt midraș ea s-ar fi măritat cu Iyov (Job) și după un altul ea a rămas însărcinată lui Șchem și a născut-o pe Asnat, care a ajuns cumva în Egipt și a fost adoptată de soția lui Potifar, dar, până la urmă, s-a măritat cu Yosef.

Este foarte interesant faptul că imaginea Dinei apare foarte frecvent în literatura ebraică modernă. Dau doar câteva exemple. Eroina scurtei novele "Agunot" עגונות (soție abandonată) scrisă de cel mai mare scriitor contemporan israelian, singurul care a primit premiul Nobel în 1966, Șai Agnon עגנון ש"י, este Dina. La fel, eroina altei novele a lui "Medicul și divorțata lui" se numește Dina. Specialiștii găsesc asemănări semnificative între povestea Dinei din Tora și a cea din nuvelă. Marele poet Șaul Tchernichovsky a publicat în 1937 o poezie care evocă binecuvântarea lui Yaakov dată pentru Simeon și Levi, în care se arată plin de laudă la adresa celor doi. Pentru a avea posibilitatea de a gusta atmosfera acestei viziuni poetice, iată o traducere liberă a mea la prima strofă a poeziei:

Șim'on și Levi sunt frați	שמעון ולוי אחים
Că tărâmurile lor sunt nobile	כי-אצילים מכורותיהם
În prejma lor mi se înveselește sufletul	בסודם תגיל נפשי
În obștea lor este cinstea mea	בקהלם יחד כבודי

Pericopa VaYiṣlah - „Numele tău nu va mai fi Iacov, ci Israel” (Geneza 32:29) [anul 5785]

Dintre cei trei patriarhi, despre Iacov avem cele mai multe detalii, mai multe decât despre Avraham și Isaac și chiar și noi ne numim după el – Israel și nu Fii lui Avraham sau Fii lui Isaac.

Evenimentul cel mai important din viața lui Iacov este schimbarea numelui său de la Iacov la Israel, primită de la persoana care a luptat cu el: „Numele tău nu va fi Iacov, ci Israel, căci ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai învins” (Geneza 32:28). A doua oară i-a spus Domnul Însuși: „Și i-a spus Dumnezeu, numele tău este Iacov. Numele tău nu va mai fi Iacov, ci Israel va fi numele tău” (Geneza 35:10). De ce este o schimbare de nume de două ori?

Înainte să căutăm răspunsuri, să urmărim felul schimbării numelui al altor două personaje din Tora: Avraham și Iosua:

1. Avraham – Geneza 17:4,15

„[Cât despre] Mine, iată legământul Meu cu tine: vei fi părinte al multor neamuri. Numele tău nu se va mai chema Avram, ci numele tău va fi Avraham, căci ți-am dat să fii tatăl multor neamuri (*av hamon goiim*). Te voi face foarte roditor și voi face din tine neamuri; și regi din tine vor ieși ... Dumnezeu i-a spus lui Avraham, pe Sarai, soția ta, să nu o mai chemi Sarai, căci Sara îi este numele”.

1. Iosua – Numeri 13:16

„Și Moise i-a pus lui Hoșea, fiul lui Nun, numele Iosua” (în limba română Iosua).

În primul caz a fost făcută o binecuvântare pentru asigurarea viitorului lui Avraham și Sara. În cel de al doilea caz, după interpretarea înțelepților (vezi Talmud, tractatul Sota 34:b) schimbarea numelui conține un fel de rugăciune pentru asigurarea viitorului său. În ambele cazuri, după schimbarea numelui, personajele folosesc numele cele noi. Acesta nu este cazul la Iacov. Schimbarea numelui nu are legătură cu asigurarea viitorului său ca la Avraham și Iosua. După schimbarea numelui, continuă să-l numească Iacov până la sfârșitul zilelor sale: „Și atunci când Iacov a terminat de poruncit fiilor săi, și-a tras picioarele pe pat și s-a stins și a fost adăugat la poporul său” (Geneza 49:33). Mai sunt încă câteva diferențe.

Schimbarea numelui lui Avraham și Iosua nu avea legătură cu personalitatea lor ori cu caracterul lor moral și ca atare ea nu vestește o schimbare spirituală a lor. Schimbarea era externă, care provenea de la o binecuvântare a Domnului sau o rugăciune a lui Moise. La Iacov, schimbarea numelui ne arată o traversare intern-spirituală ca

rezultat al luptei. Viața lui Iacov este caracterizată printr-o luptă încontinuu. Se spune că labok לַבֹּק, locul unde are loc lupta, vine de la *maavak* מַאָוַק, care înseamnă luptă.

Numele de Iacov a fost de la nașterea lui un peiorativ, după spusele fratelui său, Esav: „De asta a fost numit Iacov că m-a împiedicat de aceste două ori?” (Geneza 27:36). Rădăcina ACV לָקַע înseamnă „a împiedica, a reține” și de aici numele: Iacov יַעֲקֹב. Tatăl său Isaac l-a preferat pe fratele său, Esav, datorită cârnii de vânătoare pe care acesta i-o aducea. Mama, Rebeca, spre deosebire, l-a iubit fără condiții: „Isaac îl iubea pe Esav, căci mânca din vânatul lui, dar Rebeca îl iubea pe Iacov” (Geneza 25:28).

Viața lui Iacov a fost compusă dintr-o luptă la alta. Schimbarea numelui nu i-a oferit o viață mai ușoară. Viitorul nu-i era asigurat ca în cazul lui Avraham și Iosua. La prima schimbare de nume citim și argumentarea acesteia: „Numele tău nu va fi Iacov, ci Israel, căci ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai învins” (Geneza 32:29). A doua oară nu avem nici măcar un argument: „Numele tău nu va mai fi Iacov, ci Israel va fi numele tău” (Geneza 35:10). Nu avem în ambele o promisiune de o viață mai bună.

Întrebarea care se pune este, cum va primi el binecuvântarea – ca Iacov sau ca Israel? Înțelepții citați de Rași (Geneza 32:29) spune: „Că nu ți se va spune că binecuvântarea ai primit-o prin înșelăciune, ci prin glorie și deznădejde”.

Așadar, adevărata luptă este intern-spirituală: Iacov față de Israel. După înțelepți (Avot 4:1), eroul, puternicul nu este cel care duce o viață ușoară, fără crize, ci cel care își stăpânește sufletul. Iacov ascunde în caracterul său mai multe aspecte: pe de o parte, se teme chiar și după ce i s-a promis binecuvântarea Domnului; pe de altă parte, când o vede pe Rahel el mișcă o stâncă pe care câțiva ciobani nu reușeau s-o miște (Geneza 29:11). La fel este tăcerea lui la violul Dinei (34:30) față de amenințarea înaintea morții lui (Geneza 49:6-7).

Iacov a suferit de o serie de crize de-a lungul vieții. La întrebarea faraonului el răspunde: „Puține și rele au fost zilele anilor vieții mele” (Geneza 47:9). Însă provocarea nu este cea care ne face viața, ci cea ce facem noi în viață. Cu toate că Iacov a suferit, probabil, de la preferarea lui Isaac pe Esav, el însuși l-a preferat pe Iosef față de frații săi. De ce oare? Cu siguranță el a înțeles că comportamentul lui Iosef care l-a adus la această nenorocire, provenea de la această preferare. Oare el n-o fi înțeles partea lui în această catastrofă? După înțelepți, el a mai provocat într-un mod indirect alte două catastrofe din viața lui: moartea iubitei lui soții Rahel și violul fiicei sale Dina.

La sfârșit, Iacov (Israel) trebuie să lupte cu el însuși – cu Iacov. De aceea numele lui este repetat de Dumnezeu de două ori: „numele tău este Iacov” și tu vei rămâne Iacov. Însă numele tău este și Israel: adică tu, Iacov, poți să te învingi pe tine însuși și să fi Israel.

Prima binecuvântare pe care a primit-o Iacov este cea a lui Isaac, pe care el a primit-o prin înșelăciune. Cu toate acestea, el era demn de ea ca Israel. Isaac l-a binecuvântat: „Cel ce te blestemă va fi blestemat, iar cel ce te binecuvântează va fi binecuvântat” (Geneza 27:29). Înțelepții au spus că *ṭadikim* (perfectii) la început vor suferi, însă sfârșitul va fi o delectare. Spre deosebire de el, Balaam a binecuvântat: „Cel ce te binecuvântează va fi binecuvântat, iar cel ce te blestemă va fi blestemat” (Numeri 24:9). Rași și Ramban (Nahmanides) explică că răufăcătorii, spre deosebire de *ṭadikim*, la început se vor delecta, însă sfârșitul va fi o suferință. De aceea el înaintează binecuvântarea.

Aceasta a fost prima binecuvântare pe care a primit-o Iacov de la Isaac. Când el îi binecuvântează pe fii săi, îi spune lui Iosef: „Binecuvântările tatălui tău au depășit binecuvântările părinților mei, până la marginea dealurilor lumii” (Geneza 49:26). Aceasta este binecuvântarea adevărată pe care o dă și Moise tuturor fiilor lui Israel spre sfârșitul vieții sale: „... Și te va înmulți mai mult decât pe strămoșii tăi” (Deuteronomul 30:5).

La urmă, Israel a reușit să izbândească în lupta interioară și să înțeleagă în sfârșit binecuvântarea primită de la tatăl său:

Cel ce te blestemă va fi blestemat, iar cel ce te binecuvântează va fi binecuvântat” (Geneza 27:29) – *ṭadikim*, la început vor suferi, dar la sfârșit se vor delecta. Suferințele au fost exterioare, însă la urmă Iacov și-a găsit liniștea

interioară sufletească. La urmă, Israel a câștigat față de Iacov. De aceea binecuvântările pe care Iacov le dă fiilor lui sunt peste cele pe care le-a primit Iacov de la părinții lui.

Să dea Atotputernicul ca binecuvântările pe care noi le dăm fiilor noștri să fie mai presus decât cele pe care le-am primit de la părinții noștri.

Pericopa VaYišlah - Coapsa de nașe (încheietura coapsei) [anul 5780]

În pericopa noastră apare lupta între Iacov și un anumit om și după această luptă scrie: „Și a rămas Iacov singur și s-a luptat un om cu el până au mijit zorile. Și a văzut că nu-l poate birui și l-a atins la încheietura coapsei și s-a scrântit încheietura coapsei lui Iacov în lupta cu el” (Geneza 32:24-25).

Firesc, apare întrebarea, cine era omul acesta? Și răspunsul îl găsim chiar în Tanach, la profetul Hosea, capitolul 12, versetul 4: „Și s-a luptat cu îngerul și l-a biruit a plâns și s-a rugat de el”. În continuare, se povestește ce s-a întâmplat dimineața în confruntarea dintre Iacov și „omul-înger”: „Și i-a răsărit soarele când a trecut de Penuel și el șchiopăta de o coapsă. De aceea nu vor mânca fiii lui Israel nervul de la încheietura coapsei până în ziua de azi căci a atins încheietura coapsei lui Iacov la nervul sciatic” (Geneza 32:31-32).

Deși s-a consumat cu rapiditate, întâmplarea a avut efecte deosebit de importante: din cauză că îngerul s-a atins de piciorul lui Iacov și el a șchiopătat, evreii nu au voie să mănânce coapsa de nașe până astăzi *ghid hanașe* הנשה גיד . Se găsesc cu mult mai multe amănunte în cartea Zohar, care este un comentariu la Tora și a celor cinci Meghilot (suluri) într-un spirit cabalistic. Între altele se afirmă acolo că această poruncă (singura din pericopa noastră), a interdicției consumului, este atât de severă că nici de dat la câini nu e voie, adică în concluzie: nu se dă la nimeni, ci se aruncă. După aceea urmează o descriere cabalistică a întâmplării: cum l-a prins îngerul de coapsa aceasta, care este sursa „pornirilor rele” (*Yețer HaRa* יצר הרע).

După aceea este o lungă descriere a mușchilor și consemnarea egalității numărului lor cu numărul zilelor anului (365). Așa cum din cele 365 de zile a anului, care după Talmud (tactatul Macot 23:b) sunt cele 365 de *mițvot lo taase* מצוות לא תעשה (porunci să nu faci), față de 248 de *mițvot ase* מצוות עשה (porunci să faci) care corespund cu

numărul organelor după Mișna (tactatul Ohalot, cap. 1) și în total *Tariag mițvot* (613) תרי"ג מצוות, și o explicație cabalistică a literelor din verset, concluzia este că cea mai aspră interdicție, *mițva lo taase*, din tot anul este a mâncă de Tiș'a BeAv care este zi de post sever תשעה באב. Tot așa din cei 365 de mușchi ai corpului nostru echivalenți la cele 365 de interdicții, cea mai aspră interdicție se referă la a mâncă coapsa de nașe. De aici avem și dictonul care a intrat în rugăciunea Al Het (despre păcate) a unor evrei sefaradim, *ramah eivarim veșasa ghidim* רמ"ח איברים ושס"ה גידים care este și un idiom în ebraică modernă introdus de câțiva scriitori celebri la începutul secolului 20 și înseamnă „cu toată puterea, cu toată voința”.

Accepția cuvântului *ghid*, mușchi

Este vorba despre un mușchi lung și gros de-a lungul coapsei. Însă sunt mulți comentatori care îl identifică cu organul sexual de bărbat. În Tosfot Șalem 3:230 (comentariu la Talmud din Evul Mediu, Franța) scrie că ghidul este împrăștiat în coapsă și este sursa spermei și din cauza asta îngerul l-a lovit acolo ca să nu aibă copii. Și în interpretarea din Zohar de mai sus înțelegem aceeași idee.

Coapsa este amintită și la jurământul robului lui Avraham înainte de a ieși la misiunea lui de a aduce o soție lui Isaac „Puneți te rog mâna sub coapsa mea și te voi face să juri ...” (Geneza 24:2-3) și la fel când Iacov la pus pe Iosef să jure că-l va înmormânta pe pământul Israelului „...te rog pune-ți mâna sub coapsa mea și arată-mi bunătate și adevăr ...” (Geneza 47:29). În ambele cazuri este vorba despre intenția autorului de a se îngriji de sămânța lor. Aceasta are legătură și cu idiomul ebraic יוצאי ירכו *ioț'ei iărecho* (Geneza 46:26 și în alte părți) care înseamnă „care ai ieșit din coapsele lui”, adică urmașii lui.

Se mai pun și alte întrebări de care noi nu ne vom ocupa de data aceasta. De exemplu dacă această mițva a fost dată aici sau a fost dată de Moise și aici apare numai cauza la ea. Și esența acestei interdicții care este foarte diferită de celelalte interdicții de cașrut, fiind numai pe un organ al animalului și nu pe întregul animal, este comentat mult.

Noi vom încheia cu Yaakov Avinu care mai primește ca semn de binecuvântare pentru a fi fost față în față Domnul încă un nume, Israel, nume care ne va însoți toată istoria și care este și numele poporului și statului nostru, ale evreilor.

Pericopa VaYișlah - Împăcarea între frați [anul 5784]

Vom începe cu un fragment dintr-o poezie modernă intitulată „Esav” scrisă de poeta israeliană lehudit Kafri:

Este scris

Rebeca îl iubește pe Iacov,

Rebeca îi spune fiului ei Iacov ...

Și ce-i cu Esav?

Câteodată mai aud

Acel țipăt groaznic

Care vine din marginile câmpiei

Acolo el gonește în urma cerbilor

Ca să uite.

Acel țipăt răsunător a lui Esav când a descoperit că Iacov, gemenul lui i-a furat binecuvântarea despre care am citit acum două săptămâni în pericopa Toldot, ajunge până în pericopa noastră, VaYișlah. Acel țipăt al fiului iubit de tatăl său, care se simte trădat de acel tată, fiindcă el nu-i poate da binecuvântarea care îi aparține: „Oare doar o [singură] binecuvântare ai, tată? Binecuvântează-mă și pe mine tată! Și Esav și-a ridicat glasul și a plâns” (Geneza 27:38). Esav, vânătorul dârz plânge „și toată lumea plânge cu el”, după versurile poetei.

Au trecut 20 de ani și Iacov vrea să se întoarcă acasă, însă este înfricoșat „Și Iacov s-a temut mult” (Geneza 32:8, în unele traduceri apare versetul 7). În toți acei 20 de ani el mai auzea acel țipăt al fratelui său și nu știa ce-l așteaptă când ei se vor întâlni.

Iacov s-a rugat la Dumnezeu. Pare că el se află într-o belea adevărată înaintea întâlnirii cu fratele său. Oare el nu are încredere în Dumnezeu, după tot ce El i-a promis și a făcut pentru el până atunci? Înțelepții au discutat mult această situație. De exemplu midrașul Mehilta, în pericopa Beșalah spune că într-adevăr Iacov era înfricoșat, dar nu din cauza că nu avea încredere în Dumnezeu, ci el nu avea încredere în el însuși. El se întoarce la Esav cu conștiința pătată deoarece i-a furat binecuvântarea. Conștiința și teama de sine sunt cauzele comportamentului lui Iacov. Acesta nu vine de la frică și slăbiciune, ci de la un proces sufletească profund. El vrea să repare ceea ce stricase. De aceea Iacov vrea să se împacă cu Esav, să fie iertat de el. Frica lui Iacov este începutul „reparării” *tikun* תיקון, ca să se poate debarasa de numele de „Iacov” și să poată deveni „Israel”.

În ciuda temerilor, Iacov se apropie de Esav „Și Iacov și-a ridicat ochii și a văzut; și iată, Esav venea și cu el erau patru sute de oameni. Și [și-] a împărțit copiii între Lea, Rahel și cele două slujnice ... iar el a trecut înaintea lor și s-

a prosternat până la pământ de șapte ori până ce s-a apropiat de fratele său. Esav a alergat în întâmpinarea lui, l-a îmbrățișat, i-a căzut pe grumaz și l-a sărutat și au plâns” (Geneza 33:1, 3-4). Ordinea acțiunilor este foarte interesantă. Iacov își organizează nevestele într-o ordine oarecare. Acolo se află când îl vede pe Esav. Atunci el traversează tot convoiul său, se închină de șapte ori până când ajunge la fratele său. El a rămas probabil împietrit de frică în fața fratelui său, așteptând ca acesta să riposteze.

Esav într-adevăr ripostează. El aleargă spre Iacov, îl îmbrățișează, îi cade pe gât, îl sărută și „au plâns”. De unde deodată verbul la plural? Toate verbele până aici erau la singular. Esav aleargă, îmbrățișează, cade pe gâtul lui Iacov și îl sărută. Noi nu știm ce a făcut Iacov între timp și cum a răspuns. Doar după săruturile lui Esav, noi vedem un răspuns: amândoi plâng. Iacov a trebuit să treacă un fel de „dezghețare” din situația în care era când s-a apropiat de Esav. Numai după ce a văzut și a simțit comportamentul lui Esav, a fost în stare să riposteze și să-și arate adevăratele sentimente. În sfârșit, amândoi plâng, totul a fost iertat și relațiile pot fi luate de la capăt.

Iacov îi propune lui Esav ca să ia din proprietatea lui orice ar vrea, dar acesta îi răspunde: „Am multe, frate, ce ai - al tău să fie” (Geneza 33:9). El nu are nevoie de încă o turmă, de alte averi. El are destul. Însă Iacov îl imploră: „Ia, rogu-te binecuvântarea mea, care ți-a fost adusă, căci Dumnezeu a fost binevoitor cu mine și am de toate” (Geneza 33:11).

Până acum când Iacov îi trimitea daruri lui Esav el le numea „dar” *minha* מנחה (de exemplu Geneza 32:14, în unele traduceri apare versetul 13). De data aceasta, după ce Esav l-a primit cu dragoste și drăgălășenie, Iacov îi spune să-i ia binecuvântarea. Aceasta a fost oare o exprimare care i-a scăpat sau era felul lui de a spune că-i pare rău că i-a furat binecuvântarea și acum el încearcă să i-o restituie? Iacov a împlinit cu acest act „reparația” necesară lui și este gata să renunțe la binecuvântarea primită în favoarea fratelui său mai mare.

Esav este gata să primească binecuvântarea, spre deosebire de primele propuneri pe care le-a refuzat. Aceeași binecuvântare care a făcut ruptura între ei, acum îi unește împreună. Acum, când ei împărtășesc aceeași binecuvântare, s-au potolit ecourile aceluia groaznic țipăt. Această împărtășire dă impresia de a poseda mult, de a avea de ajuns pentru toți.

Esav și Iacov, cei doi gemeni care au provocat probleme din pântecul mamei lor, pot acum să se împace, să lase orgoliile și fiecare să spună: „eu am mult, frate, să fie al tău ce este al tău”. Oare noi, urmașii lui Iacov putem veni astăzi să spunem același lucru? Oare noi putem să ne împărțim din cea ce este?

Esav, care este atât de defăimat de înțelepții din Talmud, ne învață o lecție importantă de împăcare și iertare. Tocmai el, care era cel dăunat, se grăbește să îmbrățișeze, să sărute și să ierte. Pe de altă parte Iacov, care a trecut un proces lung de „reparare”, este gata să-i predea binecuvântarea lui.

Să sperăm că vom putea învăța de la ei să ne împărtășim binecuvântarea, să ne lepădăm de trufie și să ne spunem:

[Am mult frate, am mult soră, să fie al tău - ce este al tău.](#)